

Antibiotika - opakování

MUDr. Anežka Gryndlerová

Dělení antibiotik

- bakteriostatická, baktericidní
- dle mechanismu účinku (působení na buněčnou stěnu, buněčnou membránu, nukleové kyseliny, proteosyntézu, antimetabolity, oxidačně působící ATB)
- spektrum účinku (širokospektrá, úzkospektrá, selektivní spektrum účinku)
- hydrofilní, lipofilní
- lokální, systémová (parenterální, perorální)
- (*chemoterapeutika, antibiotika*)
- ...

Cell Wall Synthesis

Beta Lactams

Vancomycin

Cell Membrane
Polymyxins

Folate synthesis

Sulfonamides
Trimethoprim

Nucleic Acid Synthesis

DNA Gyrase
Quinolones

RNA Polymerase
Rifampin

50S

30S

50S subunit
Macrolides
Clindamycin
Linezolid
Chloramphenicol
Streptogramins

30S subunit
Tetracyclines
Aminoglycosides

Protein Synthesis

ATB terapie

- empirická, cílená
- deescalace ATB terapie
- monoterapie, kombinace ATB (synergický efekt)

- indikace?
  - Bakteriální infekce (terapie, profylaxe)

Stručné opakování vybraných skupin ATB

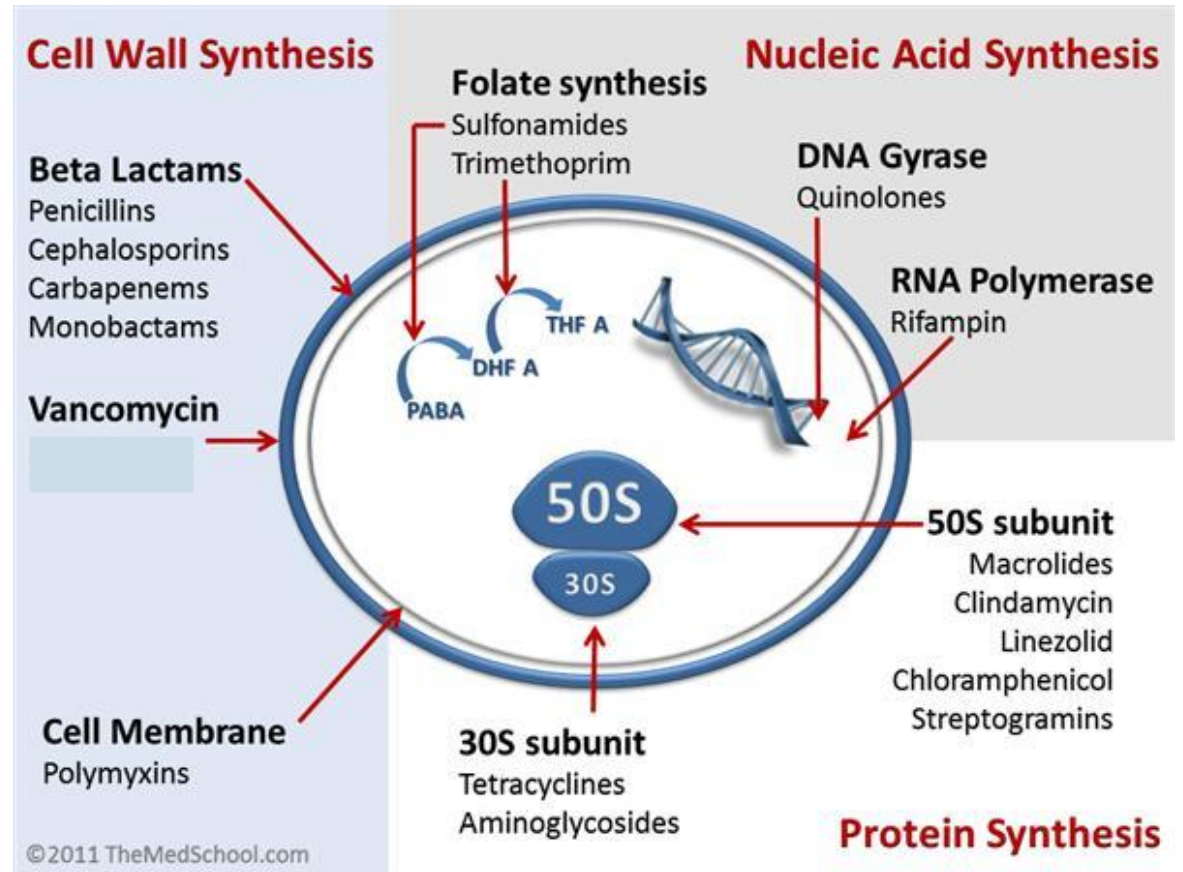
Beta-laktamová ATB

- Cílový enzym?

- PBP (transpeptidáza)

- Mechanismy rezistence?

- Beta-laktamázy, změna cílového místa (MRSA), ...

Beta-laktamová ATB

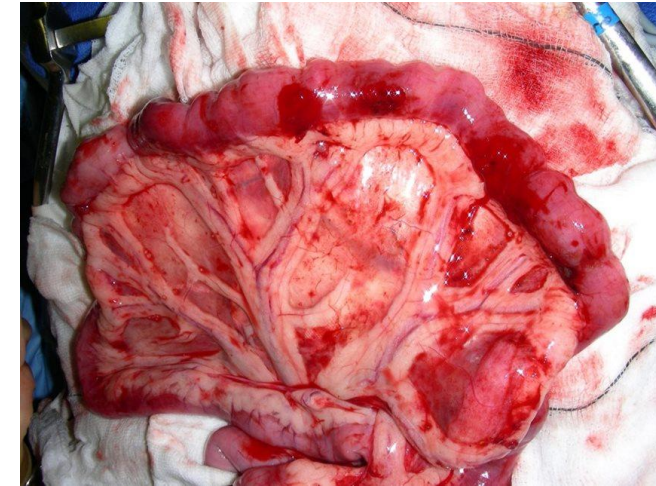
- Vhodné pro terapii akutních závažných infekcí krve a dobře prokrvených tkání (rychlý razantní baktericidní účinek)
- Omezený průnik
- Minimální toxicita (gravidní, novorozenci, senioři)
- Alergie, dysmikrobie
- Peroperační profylaxe (princip chráněného koagula)

Penicilinová antibiotika

- základní peniciliny

- Penicilin G (benzylpenicilin)
  - Depotní formy (prokain-benzylpenicilin, benzathin-benzylpenicilin)
- Penicilin V (fenoxymethylpenicilin)

<https://www.medicspot.co.uk/treatment/tonsillitis>

<https://zdravi-nemoc.cz/erysipel-ruze-streptokokove-onemocneni-kuze>

<https://www.rcpiournals.org/content/clinmedicine/16/2/184>

<https://www.vetlexicon.com/treat/canis/diseases/peritonitis>

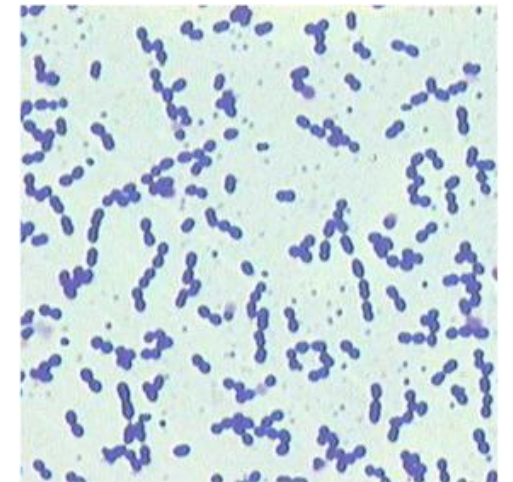
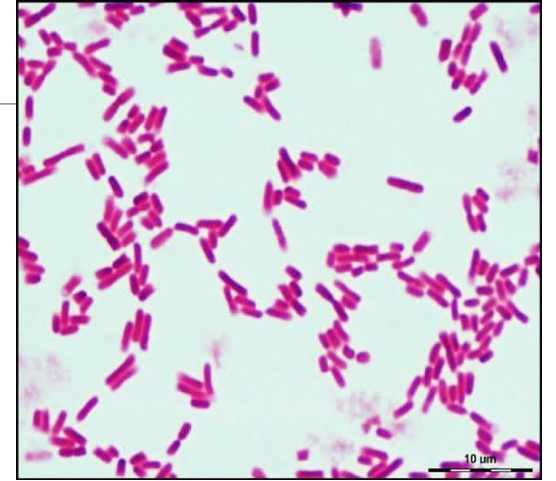
Penicilinová antibiotika

- základní peniciliny

- Penicilin G (benzylpenicilin)
  - Depotní formy (prokain-benzylpenicilin, benzathin-benzylpenicilin)
- Penicilin V (fenoxymethylpenicilin)

- aminopeniciliny (širokospektré peniciliny)

- Širší spektrum (G- bakterie – ale pozor na beta-laktamázy)
- Ampicilin, amoxicilin
- Kombinace s inhibitory betalaktamáz

<https://www.quora.com/What-does-an-E-Coli-bacteria-look-like-under-a-microscope>

<https://microbeonline.com/enterococcus-faecalis-pathogenesis-diagnosis/>

<https://www.nature.com/articles/ng.3515>

<https://icloudhospital.com/articles/helicobacter-pylori>

Penicilinová antibiotika

- základní peniciliny

- Penicilin G (benzylpenicilin)
  - Depotní formy (prokain-benzylpenicilin, benzathin-benzylpenicilin)
- Penicilin V (fenoxymethylpenicilin)

- aminopeniciliny (širokospektré peniciliny)

- Širší spektrum (G- bakterie)
- Ampicilin, amoxicilin

- Karboxypeniciliny

- Ureidopeniciliny

- Piperacilin (piperacilin/tazobactam)

Penicilinová antibiotika

- základní peniciliny

- Penicilin G (benzylpenicilin)
  - Depotní formy (prokain-benzylpenicilin, benzathin-benzylpenicilin)
- Penicilin V (fenoxymethylpenicilin)

- aminopeniciliny (širokospektré peniciliny)

- Širší spektrum (G- bakterie)
- Ampicilin, amoxicilin

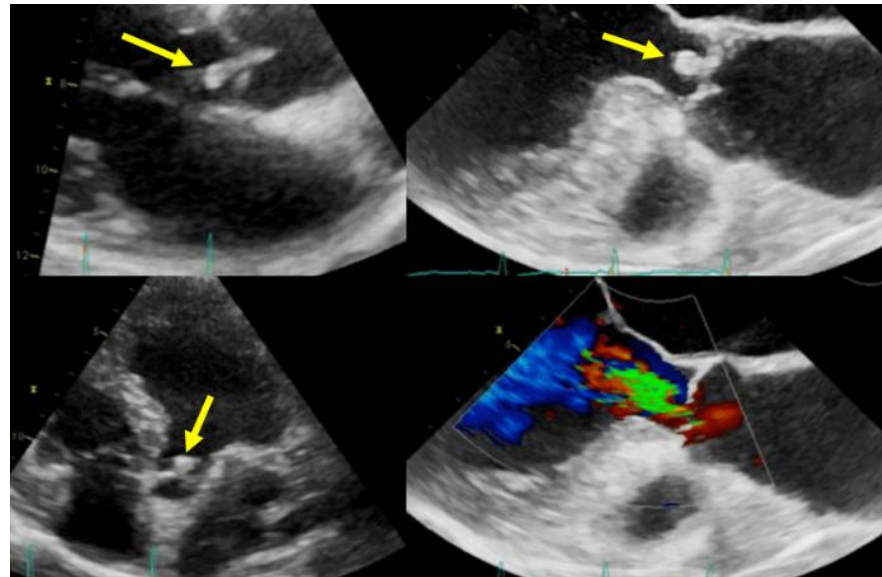
- Karboxypeniciliny

- Ureidopeniciliny

- Protipseudomonádové
- Piperacilin (piperacilin/tazobactam)

- Protistafylokokové peniciliny

- Odolné vůči stafylokokové penicilináze
- Oxacilin
- Meticilin
- Rezistence k oxacilinu?

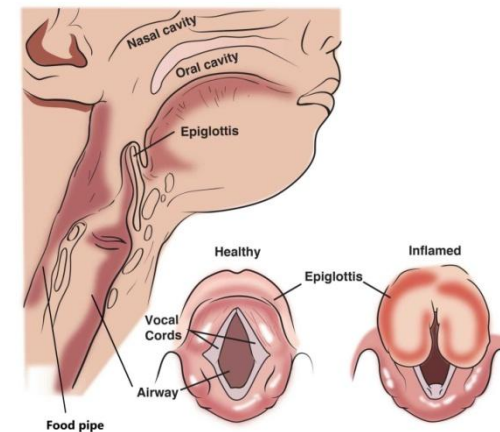

Cefalosporiny

- 1. generace
  - Cefazolin
  - zejm.: G+ bakterie
(enterokoky a listerie jsou proti cefalosporinům rezistentní)

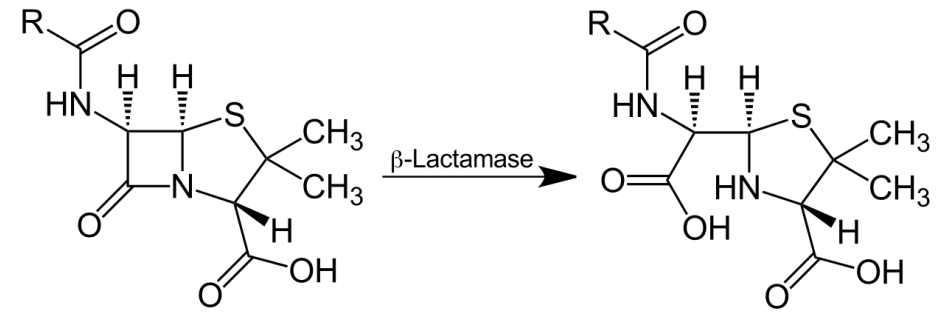
Se stoupajícími generacemi se rozšiřuje spektrum účinku a odolnost vůči beta-laktamázám

- 2. generace
  - Cefuroxim
- 3. generace
  - Cefotaxim, ceftriaxon, *ceftazidim*, *cefoperazon*
  - účinek na G+ bakterie může být slabší než u 1. a 2. gen.
- 4. generace
  - *Cefepim*
- „5. generace“
  - Ceftarolin

Účinek proti pseudomonádám

Beta-laktamázy

- enzymy štěpící beta-laktamový kruh

- jednotlivé kmeny toho samého druhu mohou nést jiné typy betalaktamáz:

Protokol: N-22-10614 --- Konečný výsledek ---
 Vzorek: Moč jednorázově vycévkovaná
 Vyšetření: moč - kultivace

PRIMOKULTIVACE

Nález 1: **Klebsiella pneumoniae** kvant 10⁵

ANTIBIOGRAM (disková difuzní metoda)

ampicilin.....	R	amoxicilin /klavulanát...	C
cefuroxim.....	C	ceftazidim.....	C
kotrimoxazol.....	C	cefepim.....	C
ciprofloxacin.....	C	piperacilin /tazobactam..	C
tetracyklin.....	C	ertapenem.....	C
gentamicin.....	C	imipenem.....	C
amikacin.....	C	meropenem.....	C
cefotaxim.....	C	tigecyklin.....	C

Zkratky: C = citlivý, R = rezistentní, I = intermediální, * = výsledek k dispozici po konzultaci s ATB střediskem

Protokol: N-22-11724 --- Konečný výsledek ---
 Vzorek: Moč jednorázově vycévkovaná
 Vyšetření: moč - kultivace

PRIMOKULTIVACE

Nález 1: **Klebsiella pneumoniae** (ESBL+) kvant 10⁴

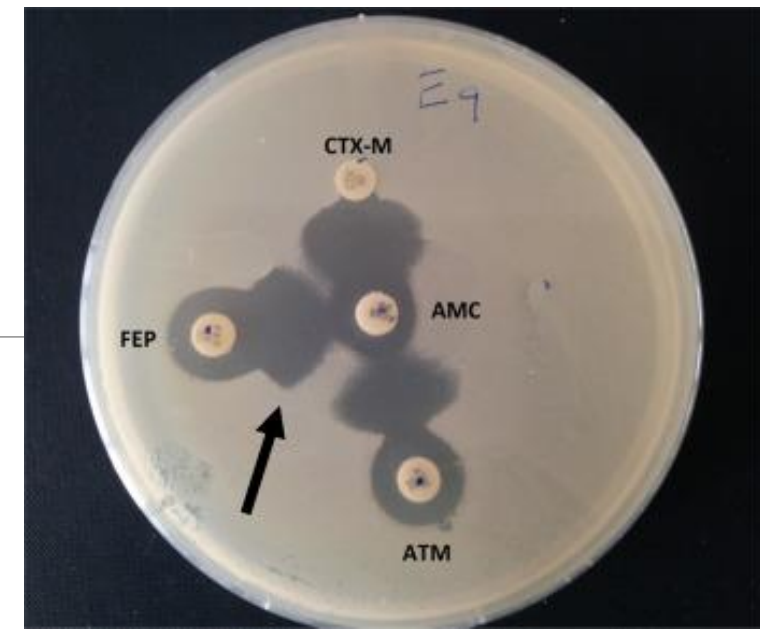
ANTIBIOGRAM (disková difuzní metoda)

ampicilin.....	R	amoxicilin /klavulanát...	R
fosfomycin.....	C	ceftazidim.....	R
kotrimoxazol.....	R	amikacin.....	C
nitrofurantoin.....	C	piperacilin /tazobactam..	R
ciprofloxacin.....	R	cefepim.....	R
meclillinam.....	C	ertapenem.....	C
cefuroxim.....	R	imipenem.....	C
gentamicin.....	R	meropenem.....	C
cefotaxim.....	R		

Zkratky: C = citlivý, R = rezistentní, I = intermediální, * = výsledek k dispozici po konzultaci s ATB střediskem

Beta-laktamázy

Tabulku se neučit!

Type	Ambler Molecular Class	Class	Characteristics	
Narrow-spectrum β -lactamases ^{12,18,19}	A		Hydrolyze penicillin; produced primarily by <i>Enterobacteriaceae</i>	Staphylococcal penicillinase, TEM-1, TEM-2, SHV-1
Extended-spectrum β -lactamases ²⁰	ESBL	A	Hydrolyze narrow and extended-spectrum β -lactam antibiotics	SHV-2, CTX-M-15, PER-1, VEB-1
Serine carbapenemases ²⁰	A		Hydrolyze carbapenems	KPC-1, IMI-1, SME-1
Metallo- β -lactamases ^{21,22}	B		Hydrolyze carbapenems	VIM-1, IMP-1, NDM-1
Cephalosporinases ^{10,23,24}	C		Hydrolyze cephamycins and some oxyimino β -lactams; inducible; chromosomally mediated	AmpC, P99, ACT-1, CMY-2, FOX-1, MIR-1
OXA-type enzymes ²⁵⁻²⁷	D		Hydrolyze oxacillin, oxyimino β -lactams, and carbapenems; produced by <i>Pseudomonas aeruginosa</i> and <i>Acinetobacter baumannii</i>	OXA enzymes

Inhibitory beta-laktamáz

- sulbaktam (ampicilin/sulbaktam)
- kyselina klavulanová (amoxicilin/klavulanát)
  - Odlišná farmakokinetika amoxicilinu a klavulanátu
- tazobaktam (piperacilin/tazobaktam)

- a další...

Karbapenemy

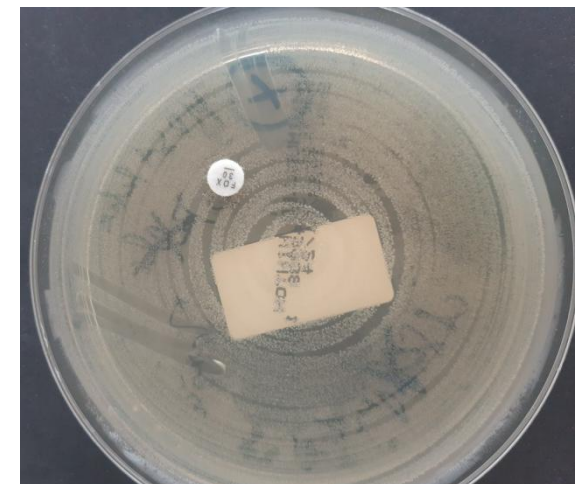
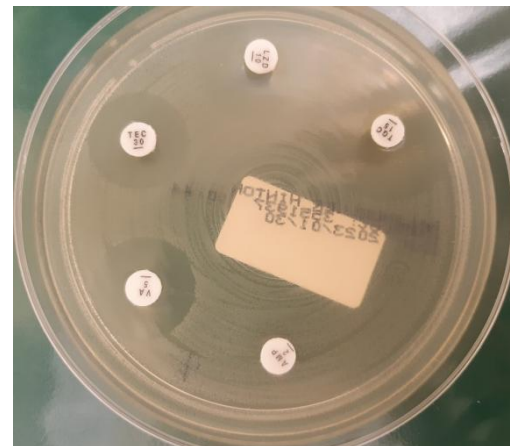
- širokospektrá antibiotika
- odolné vůči mnoha betalaktamázám (vč. ESBL)
- karbapenemázy
- záložní antibiotika?

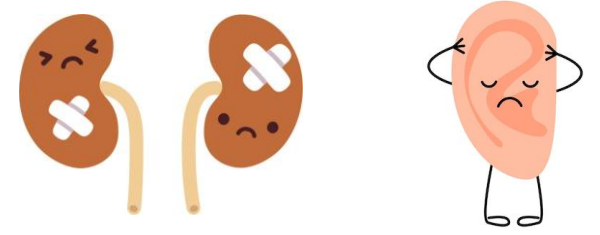

Glykopeptidy

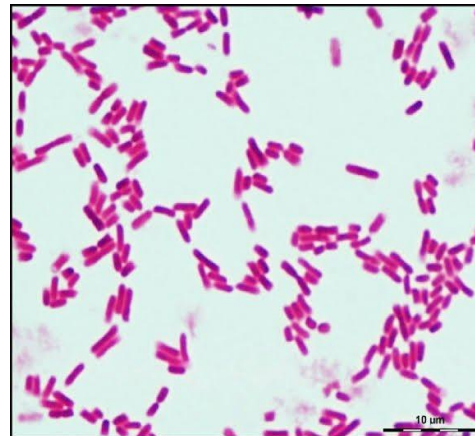
- pouze G+ bakterie
- vankomycin, teikoplanin
- baktericidní účinek, pomalejší než u beta-laktamů
- nevstřebávají se z GIT
- nefrotoxicita, ototoxicita
- VRE, VRSA

Aminoglykosidy

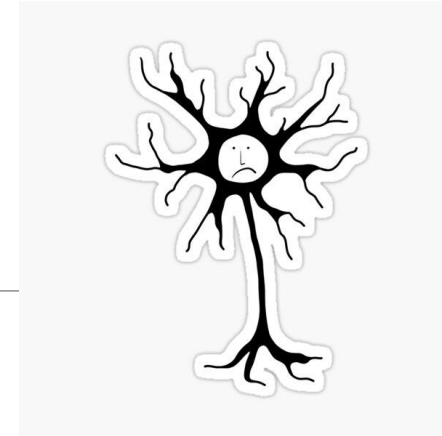
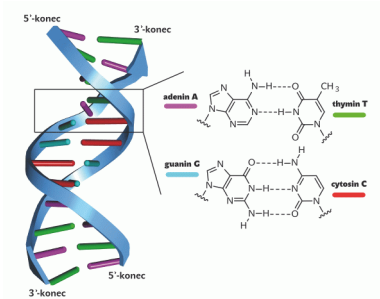

- mechanismus účinku vs. bakteriostatický/baktericidní účinek
- rychlý účinek, synergie s betalaktamy
- zejm. G- aerobně rostoucí bakterie (ne anaerobní bakterie, méně G+ bakterie)
- podávání v jedné denní dávce
- gentamicin, amikacin, tobramycin

Chinolony

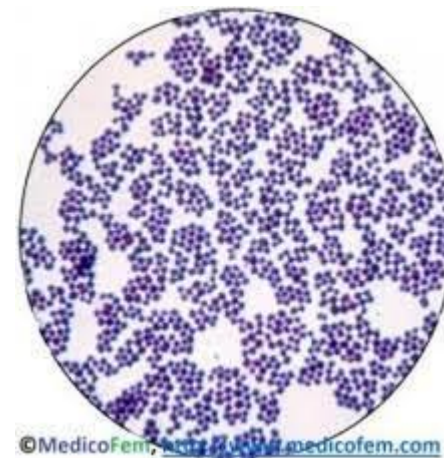
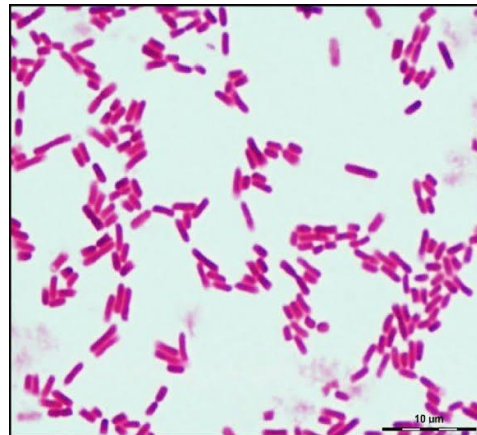
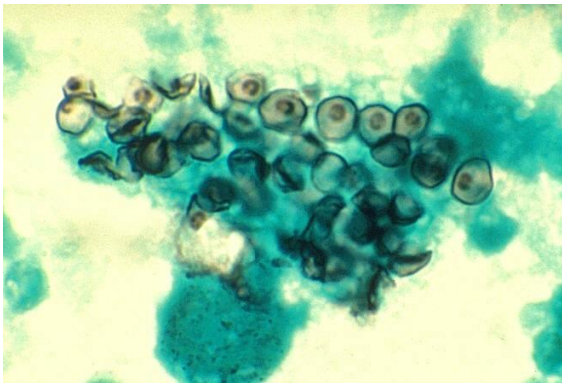
- dobrý průnik
- baktericidní účinek
- mechanismus účinku?
- ale časté rezistence
- zástupci?
  - o Ofloxacin, ciprofloxacin, levofloxacin, norfloxacin, moxifloxacin

Kotrimoxazol

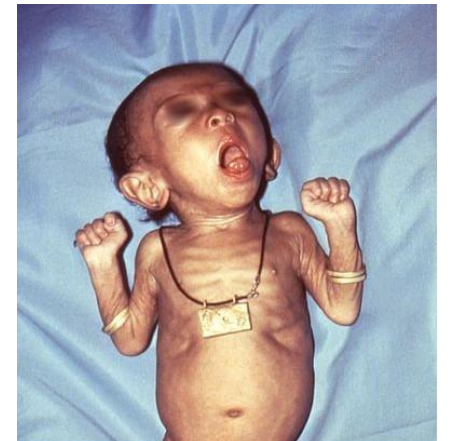
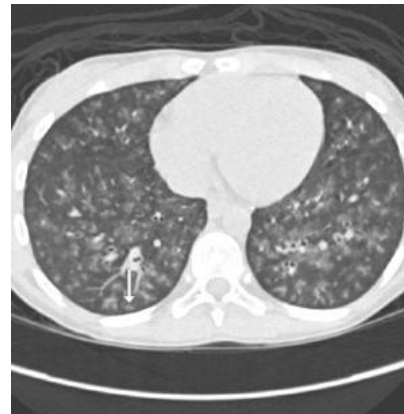
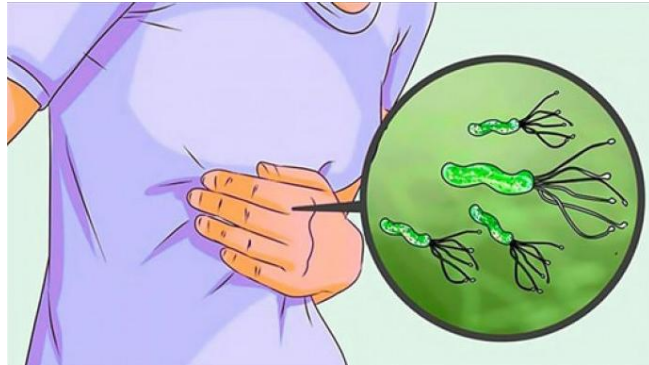
- 2 složky
  - Sulfmethoxazol + trimethoprim
  - Synergie, nižší pravděpodobnost rezistence
- Baktericidní

Makrolidy

- bakteriostatické, dobrý průnik (vč. slizničních sekretů)
- inhibice proteosyntézy
- relativně časté rezistence, zkřížená rezistence k linkosamidům (MLSB)
- erytromycin, azitromycin, klaritromycin

Linkosamidy

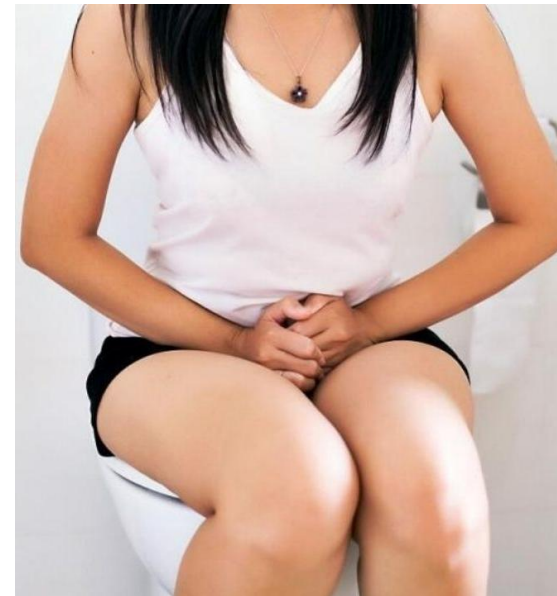

- bakteriostatické, dobrý průnik
- inhibice proteosyntézy (vč. syntézy toxinů)
- G+ bakterie, anaerobní bakterie
- klindamycin

Tetracykliny, glycylycykliny

- bakteriostatické
- dobrý průnik
- nepodává se dětem do 8 let, těhotným, kojícím
- doxycyklin, tigecyklin

Metronidazol

- ATB ze skupiny nitroimidazolů
- anaerobní bakterie

Obecné nežádoucí účinky ATB terapie

- toxicita (např. nefrotoxicita aminoglykosidů)
- teratogenní působení (tetracyklin)
- dysmikrobie (vaginální, střevní, orální), klostridiová kolitida
- alergické reakce
- lékové interakce (makrolidy)
- selekce rezistentních kmenů

Testování citlivosti na antibiotika v praxi

Testování citlivosti na antibiotika

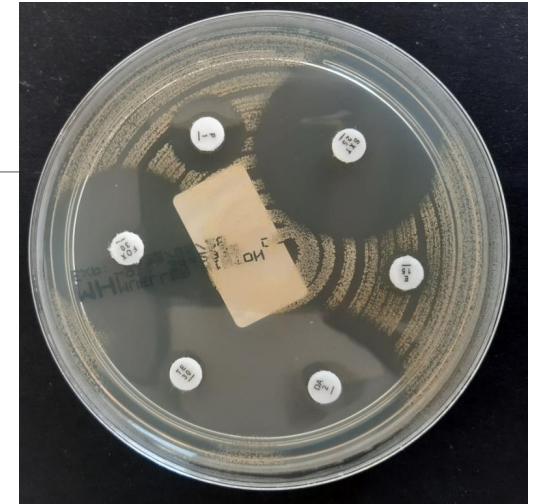
- stanovení MIC

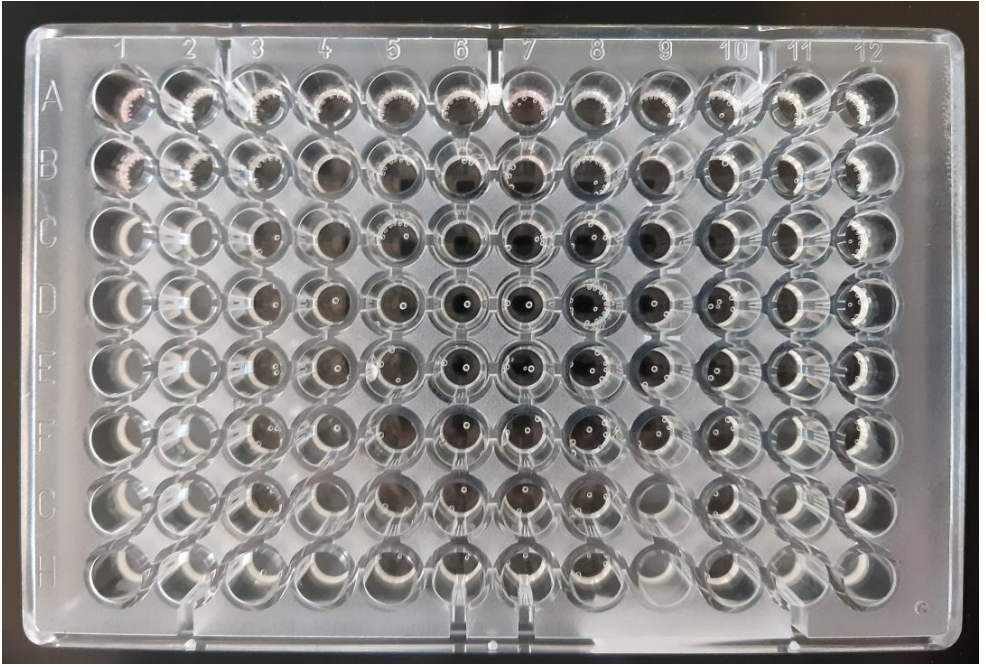
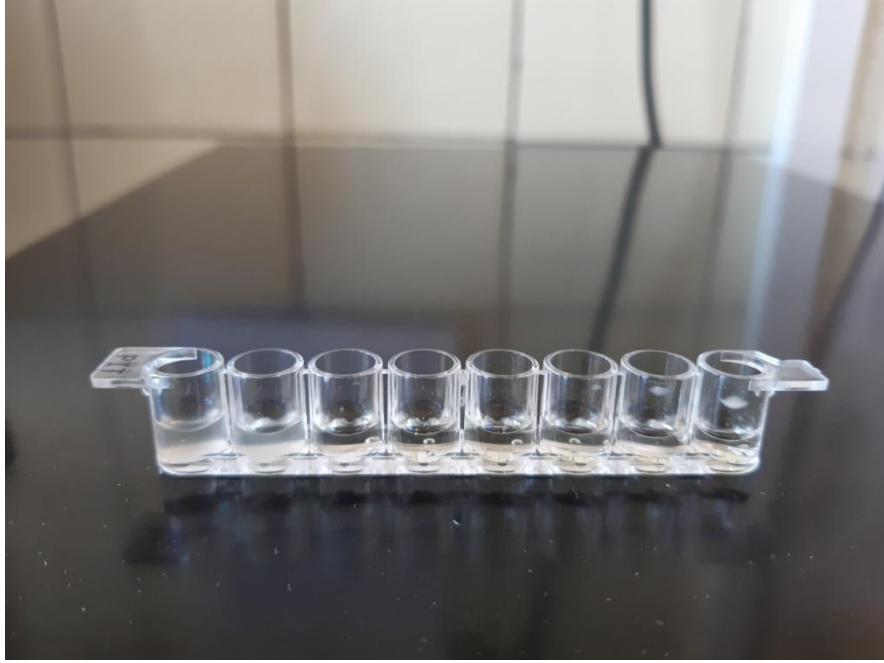
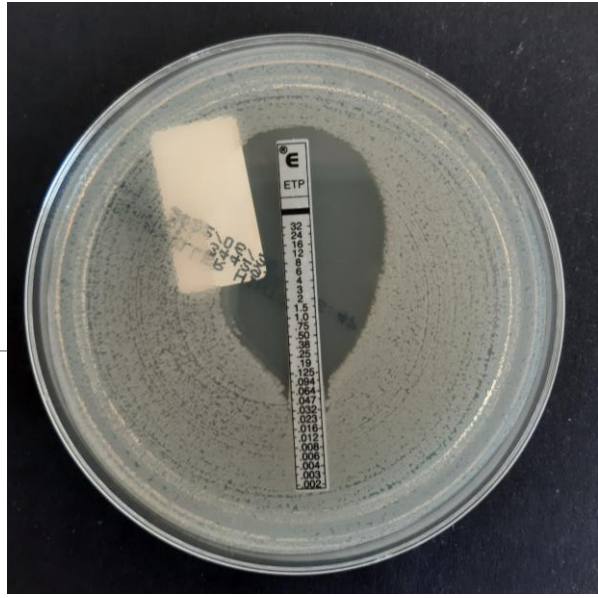
- E-test, mikrodiluční metoda

- (*stanovení MBC*)

- disková difuzní metoda

- breakpoint – hodnota, která rozděluje mikrobiální populaci na citlivé a rezistentní kmeny (příp. intermediálně citlivé)

Praktická část

- 1) Určení citlivosti pomocí diskové difuzní metody, nebo E-testu či MIC. Interpretace nálezů
- 2) Provedení diskové difuzní metody - volitelné

